

3622. *Quæritur* 3.º An electio digni in beneficiis, omisso digniori, sit valida? Si beneficium est simplex, certum est valere ex communi doctorum. Vide Salmant., num. 343. Dubium est, si sit curatum. Negant probabiliter Pal., loc. cit., punct. 2, § 3, num. 3; Sanch., lib. 1, cap. 1, dub. 6, et Salmant., num. 345, cum Consal., Arag., Hurt., etc. Ratio, quia in cap. cit. 18 Trident., circa beneficia parochialia, postquam præcipitur eligere digniores, sic additur: «Provisiones seu institutiones præter supradictas formas factæ, subreptitiæ esse censeantur;» inter autem has formas (dicunt), quænam magis præcipua forma est, quam ut dignior eligatur, prout expresse Concilium jubet? Confirmant ex bulla S. Pii V, anno 1566, in *Bullario*, num. 32, ubi declarantur nullæ omnes collationes factæ præter formam Tridentini, præsertim in examine; et insuper conceditur appellatio digniori præterito.

Affirmant vero probabilius collationem valere Lugo, disp. 35, num. 71, cum Garcia, Ugolin., Filiuc., Vazq., Mol., Gutt., Ledesma, et item tenent Holzman, pag. 432, num. 422, cum Anacl., et Angel., Croix, lib. 4, numero 627, cum Gonz., Leur. et Lott. Ratio, quia *forma* revera non significat nisi modum seu ritum externum in hujusmodi collationibus a Concilio præscriptum, nempe, edictum, concursum, examen, etc. Quod autem alter dignior judicetur ab Episcopo, non pertinet ad formam, sed ad internum Episcopi iudicium, a quo non debet pendere validitas collationis: nam alias, si Episcopus elegerit eum quem minus dignum judicaverit, etiamsi ille revera sit dignior, electio erit nulla. Præterea S. Pius in sua bulla præscripsit appellationem interpositam *non impedire* quominus electio per ordinarium primo loco facta interim executioni mandetur, et provisorius, causa pendente, ab eadem ecclesia *non amoveatur*. Ergo (bene

arguit Lugo) electio facta erit valida, donec iudex appellationis eam revocet; alioquin, etiam appellatione non facta, electio nulla dicenda esset. Omnes autem conveniunt in dicendo, quod difficillime poterit in eo casu judicari pro appellante, cum major dignitas electi non tantum pendeat a scientia, sed etiam ad aliis requisitis prudentiæ, integritatis, aptitudinis, etc. Et ideo præsumptio semper est pro electione Ordinarii, nisi evidenter injusta et dolosa probetur, ut ajunt Lugo, loc. cit., et Salmant., num. 345.

3623. *Quæritur* 4.º An obligatio eligendi digniores ad beneficia curata, præsertim ad episcopatus, ita urgeat, ut debeat Episcopus dignior ab una ecclesia ad alteram majorem transferri? Hæc quæstio tota pendet ab alia, nimirum, an translatio Episcoporum sit prohibita jure divino vel humano? Quapropter hanc discutere oportet.

Prima sententia tenet translationem Episcoporum esse tantum vetitam de jure ecclesiastico, ut disponunt Leo I, epist. 82, Gelasius, epist. 6.^a, etc. Ratio, quia alias, si esset vetita de jure divino, non sufficeret quælibet utilis et honesta causa ad dispensandum; sed in cap. *Nisi, de renunt.*, Pontifex, loquens de renuntiatione episcopatus, expresse dixit: «Ut si propter aliquam causam utilem et honestam in hujusmodi proposito perseveres, de licentia nostra cedas.» Ex quo infertur, Papam sine causa valide dispensare, et cum aliqua causa etiam licite. Ita mordicus tuetur Suar., tom. 3, *De relig.*, lib. 1, cap. 15, cum Hostiens. et Major., ac sequuntur Barb., etc., apud Saln., *De benef.*, num. 380.

Secunda vero sententia communior, et mihi longe probabilior, docet Episcopos teneri jure divino permanere in suis episcopatibus; ideo nec licite nec valide posse Papam cum eis dispensare sine valde gravi causa. Probatur

ex cap. *Inter corporalia de translat. Episc.*, ubi expresse declaravit Innocentius III quod sicut Deus dissolutionem carnalis conjugii sibi reservavit, sic etiam conjugii spiritualis inter Episcopum et ecclesiam; et addit: «Non enim humana, sed potius divina potestate conjugium spirituale dissolvitur, cum per translationem... auctoritate Romani Pontificis (quem constat esse Vicarium Jesu-Christi) ab ecclesia removeatur. Ratio autem hujus naturalis indissolutionis est, quia alias innumerabilia inconvenientia evenirent: præsertim quia Episcopi multum deficerent in dilectione suarum ecclesiarum, et ipsæ ecclesiæ parum bene regerentur, si sæpe mutarentur Episcopi. Ita Vazq., in 3, p. 3, d. 241; Cajet. 2.^a 2.^æ, q. 184, art. 6; Sanchez, consil., lib. 2, cap. 1, dub. 3, cum Salon. et Sot.; item Bann., Arag. cum Salmant. qui, numer. 484, recte addunt cum Carthusiano, Soto, Hurtado, etc., Episcopis esse etiam vetitum suas deserere ecclesias propter votum quod ipsi emittunt, dum ecclesiis præficiuntur, curam habendi ovium ipsarum; quod votum perpetuum est, et in eo solus Papa dispensare potest, ut docet S. Thomas 2.^a 2.^æ, q. 186, art. 4, et clarius q. 185, art. 7, ubi ait: «Presbyteri autem curati non obligantur voto perpetuo et solemniter ad curam animarum, sicut obligantur Episcopi. Unde Episcopi præsulatum non possunt deserere absque auctoritate Romani Pontificis.»

Advertendum hic vero, quod licet episcopatus comparetur matrimonio carnali, non tamen id ita verum est, ut non possit dissolvi hoc conjugium spirituale per dispensationem Pontificis, justa et valde gravi causa interveniente ut omnes fatentur. Vide Salmant. num. 328. Et ita respondetur ad textum oppositum a P. Suarez. Causæ autem justæ communiter a doctoribus censentur esse, nimirum, magna utilitas Ecclesiæ universalis

vel particularis, vel ab alio non supplebilis, vel necessitas Episcopi propter infirmitatem, aut aeris malitiam, vel quia in sua diocesi, ob plebis iniquitatem aut ob aliam causam, non potest bene suum munus exercere. Ita Salmant. num. 390., Sanch., loc., cit., cum Soto et Vazquez. Hinc respondetur ad quæsitum, quod si translatio sit vetita tantum de jure ecclesiastico, juxta primam sententiam minor sufficit causa ad translationem; et adest obligatio eligendi Episcopum digniorem, etiam ex iis qui aliis ecclesiis præsumt. Si vero translatio sit prohibita de jure divino, juxta nostram sententiam, nulla erit obligatio eligendi digniorem ex Episcopis qui actuale curam habent suarum ecclesiarum; et si Episcopus nolit transferri, ad id nequit Papa eum cogere, nisi interveniat causa valde urgens; quo casu potest etiam cogi Episcopus ut ad aliam ecclesiam se transferat, ut dicit Sanch., dict. dub. 3, num. 2, cum Arag. Et idem censet Salmant. (num. 390), cum Hurtado, de traslatione parochi.

3624. *Quæritur* 5.º An qui eligunt ad beneficia dignum, omisso digniori, teneantur restituere damnum illatum ipsi aut ecclesiæ? Prima sententia, quam tenent Cajet. 2.^a 2.^æ, q. 62, art. 4; Sylvest. v. *Restitut.*, 5, quæst. ultim.; Vazq., *De benef.*, dub. 17, num. 117, et Salmant., numer. 359, cum Bann., Salon., Arag., Tapia et Lop., ait teneri compensare damnum digniori omisso, quia, ut dicunt, sicut si aliqua bona essent a fundatoribus relicta ut distribuèrentur, magis benemeritis, aut indigentibus, aut propinquis, isti jus strictum quidem haberent ad illa bona; ita jus habent digniores ad beneficia, quæ hac lege universali instituuntur, ut sint non solum stipendia laborum, sed etiam præmia meritorum. Alii vero ut Salmant., num. 367, cum Bannez et Salon. putant damnum resarciendum non solum digniori,

sed etiam ecclesiæ; quia hoc conferatur electori jus eligendi ab Ecclesia, ut eligat meliores; unde dicunt teneri electorem ex justitia commutativa ad compensationem damni quod ipsi ecclesiæ obveniat ob electionem minus digni.

Secunda vero sententia non minus probabilis, quam tuentur Navar., in *Manual.*, cap. 17, num. 69; Les., lib. 2, cap. 34, dub. 15; Sanch., lib. 2, cap. 1, dub. 45, num. 15; Pal., tractat. XIII, disp. 2, punct. II, § 4, num. 5; Lugo, disp. 35, num. 83; Tolet, lib. 5, cap. 4, num. 4; Croix, lib. 4, num. 351, et Canus cum Adrian., Penna, Cov., etc., apud Salmant., num. 354, qui probabilem vocant, docet electorem neque ecclesiæ neque digniori teneri aliquid restituere: non digniori, quia tunc digniores haberent jus strictum ad beneficia, quando principaliter, ut supra diximus, fundatores habuissent rationem meritorum; non vero quando minus principaliter, ut est in casu nostro, cum beneficia primario, prout omnes concedunt, immo etiam unice, prout tenet Lugo, sunt instituta in bonum commune, ut Ecclesiæ inserviatur a bonis ministris: et licet secundario essent etiam instituta in præmia meritorum, ex hac tamen justitia nullum jus rigorosum ad illa acquirunt nec digni nec digniores. Neque sub alio pacto seu lege intelligit Ecclesia electores obligare; neque ipsi intendunt se obligare sub onere restitutionis ad amplius quam ad ministros non indignos eligendos. Unde neque ecclesiæ tenentur aliquid restituere, ut pro certo vel fere certo habent Pal., Mol. et Sanch., num. 10, cum Soto et Aragon. Secus vero si eligatur indignus, quia tunc tam ab electo, quam ab electore deberetur ecclesiæ restitutio damni. Utraque sententia est valde probabilis; sed reddit mihi probabilior secundam sententiam id quod diximus lib. 1, cap. 2, num. 35, et lib. 3, num. 584, nempe, quod nul-

lus legitimus possessor rei ad restitutionem tenetur, qui pro se probabilem habet opinionem.

3625. Sic etiam resolvitur illa alia quæstio quam retulimus lib. 3, num. 585, scilicet: an qui suadent Episcopo conferre beneficium simplex aut curatum digno, prætermissa digniore, teneantur ad restitutionem damni? Affirmant Salmant. in hoc tract. *De benef.*, num. 371, consequenter ad sententiam quam ipsi tenent, ut supra; sed nos consequenter ad secundam sententiam, cui mox supra adhæsimus, dicimus cum Laym., Navar., Sa, Less., Vall., Filliuc., et aliis apud Salmant. in tract. *De restit.*, cap. 1, num. 106, ubi ipsi Salmant. hoc probabile censent, eum qui Episcopo sine vi aut fraude suadet beneficium conferre minus digno, ad nullam restitutionem teneri. Secus vero, si vi vel fraude impediret beneficium conferre digniori; tunc enim certe tenetur damnum ipsi illatum restituere, cum quisque jus habeat ne vi vel fraude impediatur a consecutione justitiae boni, ut dictum est lib. 3, num. 582. Secus etiam si beneficium concedendum esset per concursum, ut in sequenti quæstione dicitur. An autem teneatur ad restitutionem is qui non vi vel fraude, sed tantum ex odio impediret aliquem dignum a consecutione beneficii? Probabilis negatur; vide dicta lib. 3, num. 584.

3626. *Quæritur 6.º* An quando beneficia conferuntur per concursum, eligens dignum, omisso digniori, teneatur huic damnum restituere? Prima sententia communis affirmat, quam tenent Pal., dict. punct. II, § 4, num. 6; Tournely, tom. 1, pag. 763; Holzm., pag. 432, num. 419; Sanch., lib. 2, cap. 1, dub. 46, cum Mol. et Metin.; Croix, lib. 4, num. 828; Lugo, dis. 35, cum P. Navar., Les., Cajet., Sylvest., Vazq., etc., qui vocavit verissimam sententiam. Ratio, quia eo ipso quod dignior admittitur ad concursum, acquirit jus ad rem, cum in

communi æstimatione adsit tunc pactum implicitum in edicto inter Episcopum et opositores ut dignior præferatur. Quod procedit in omni præmio quod promittitur vocatis per concursum ad luctam, ad jactum, etc. Immo ait Lugo quod, cum in edicto dicatur quod cuique servabitur jus suum, digniores ex pacto explicito ad beneficium jus acquirunt. Tanto magis quia in concursu ad beneficia curata datur ex Tridentino appellatio digniori si prætermittatur; ergo dicit Palaus, loc. cit., quod digniores habent jus strictum ad beneficia. Excipiunt tamen Roncaglia, cap. 5, q. 2, cum Garcia, Lugo, num. 21, et Sanchez, num. 5, si excessus dignitatis sit parvus.

Secunda tamen sententia negat obligationem restitutionis ut tenent Soto, lib. 4, *De justit.*, q. 6, art. 3, sub fine; Navar., cap. 16, in *Summ.*, num. 74; item Ledesm.; Henriq. et alii apud Sanch., loc. cit., num. 1, qui probabilem censent. Ratio istorum, quia prædictum pactum quod supponitur vel habetur in edicto, non est pactum rigorosum obligans juxta leges justitiæ commutativæ, sed tantum est promissio obligans dumtaxat ex fidelitate; immo potius est explicatio obligationis quam per se habet Episcopus ex justitia distributiva, quæ non obligat ad restitutionem. Proculdubio sub gravi debentur, ut ajunt, præmia promissa concurrentibus ad luctam, etc., ut supra, quia illa principaliter sunt instituta ut præmia meritorum; sed idem non currit de beneficiis, quæ unice vel principaliter, instituuntur in bonum commune. His non obstantibus non audeo recedere à prima sententia communi et valde probabiliori. Sed hanc secundam nec etiam audeo dicere improbabilem, quia revera non videtur constare quod inter Episcopum et opositores intercedat pactum illud obligans rigorose ex justitia commutativa; et non constando de tali pacto, non vi-

detur constare de tali obligatione (1).

3627. *Quæritur 7.º* An dignus se opponens per concursum digniori peccet mortaliter, et teneatur ad restituendum illi damnum si beneficium obtineat? Nulli dubium quod si concurrat indignus cum digno, peccet concurrente; et acceptando beneficium, tenetur resarcire damnum ecclesiæ, illudque resignare: vide Sanchez, consil. lib. 2, cap. 1, dub. 43, num. 9, et Salmant., *De benef.*, numer. 373. Si vero concurrat dignus cum digniore, duo dubia occurrunt. Dubium primum est: an iste concurrendo peccet graviter? Prima sententia negat, et hanc tenent Les., libro 2, cap. 34, num. 70; Cajet., 2.^a 2.^a, q. 183, art. 3; Azor., 2 part., lib. 6, cap. 15, q. 14; Salmant., numerus 374, cum Soto, Bann., Ledesm., etc.; item Vazq. et Covar. apud Lugo, disp. 35, num. 88. Ratio, tum quia non pertinet ad ipsum merita discutere, sed ad electores; ideo si ipse beneficium petit, petit sub conditione si dignior videatur: tum quia hoc est secundum mentem Ecclesiæ, ut omnes digni concurrant; alias si non liceret dignis se opponere dignioribus, pauci concurrerent, et forte digniores a scrupulo territi se retraherent, idque in grave damnum Ecclesiæ utique verteret. Secunda vero sententia, quam tenent Sanchez, cap. 1, dub. 48, num. 4; Pal., disp. 2, punct. 2, § 5, num. 1; Navar., *De orat.*, misc. 45, num. 85 et 97, ac Lugo, disp. 35, num. 91, cum Turriano, dicit quod si talis concurrat gratia honoris, ut ad alios concursus

(1) Confieso que no comprendo cómo el Doctor San Ligorio se esfuerza en probar que la segunda sententia no se puede llamar improbable, confesando que la primera es comun et valde probabilior, siendo así que tiene por principio inconcuso que se debe seguir la sententia que es notabiliter vel certe probabilior, y que la sententia certo et notabiliter minus probabilis, no es sino tenuiter vel dubie probabilis.

gradum sibi faciat, et postea desistat petere ut eligatur, certe non peccat. Secus si prætendat electionem, aperte cognoscens alterum esse digniorem. Ratio, quia licet Episcopus non peccet ipsum eligendo ex errore inculpabili, peccat tamen ille cooperando ad talem electionem, saltem materialiter injustam; maxime quia injustitia illa vergeret in damnum dignioris, qui jus habet ad sui electionem. Hæc sententia, speculative loquendo, apparet probabilior: attamen in praxi numquam videtur locum habere posse; nullo enim casu is qui est dignus, poterit esse certus quod Episcopus, bona fide eum eligendo, non habeat aliquod rationabile motivum, ipsi concurrenti occultum, excludendi alterum quem ille putat digniorem. Hoc innuit ipse Lugo, num. 89.

Dubium secundum est: an hic dignus, manifeste cognoscens alterum se digniorem, peccet acceptando beneficium, et teneatur damnum illi resarcire? Prima sententia affirmat, quam tenent Navar., lib. 2, *De rest.*, cap. 2, num. 173; Pal., dict. § 5, num. 1; item Sylvius et Tann., apud Salm., dict. num. 374. Ratio, quia ipse acceptando beneficium concurrat ad injustam electionem in damnum alterius. Secunda tamen sententia, quam tenent Sanchez, cap. 1, dub. 13, numer. 2; Sotus, *De just.*, lib. 3, q. 6, art. 2; Diana, tom. 2, tract. V, misc. resol. 110, cum Turr., etc., ac Salmant., loc. cit., dicit eum nec peccare, nec teneri ad restitutionem. Ratio cur non peccet, quia ex una parte, ut ait Div. Thomas 2.^a 2.^æ, q. 185, art. 3, loquens de assumptione ad episcopatum, ille qui debet assumere, tenetur assumere meliorem ad regimen ecclesiæ; pro eo vero qui assumitur, dicit quod non requiritur ut reputet se aliis meliorem, sed sufficit quod nihil in se inveniat per quod illicitum ei reddatur assumere prælationis officium. Ex alia parte non peccat cooperando peccato collatoris,

cum per ipsam collationem jam Episcopus peccatum consummaverit, et per accidens se habet quod ipse acceptet vel non, juxta dicta in simili casu lib. 3, num. 492, q. 8, v. *Sed admissa*. Prout enim (ait Sanchez) si pater et extraneus sint in extrema necessitate, extraneus recipiendo panem a filio, licet filius peccet panem ei præbendo, ipse tamen non peccat acceptando; ita in casu nostro. Ratio autem cur iste neque tenetur ad restitutionem est, quia, cum beneficium jam est ei collatum, alter dignior nullum jus amplius ad illud habet, eo quod desinit tunc beneficium esse inter bona communia: prout si res duobus vendita tradatur secundo emptori, non tenetur iste rem emptam primo emptori restituere, cum, per traditionem adeptus sit illius dominium, et extinctum sit jus ad rem primi emptoris. Licet autem in nostro casu concedatur digniori appellatio, collatio tamen in utroque foro valida est, et electus non potest a beneficio acquisito amoveri, nisi per sententiam judicis collatio invalidetur, ut diximus num. 102. Et hæc sententia mihi probabilior videtur: tanto magis, quia sicut dignus electus potest licite beneficium petere, juxta dicta in præcedenti dubio, sic etiam potest acceptare; eo quod nunquam potest esse certus collationem fuisse injustam. Hinc ait probabiliter Les., dict. num. 70, quod si certe existimes Episcopum non judicio, sed favore te prætulisse, hoc tibi non imputabitur si beneficium tibi non sollicitanti fuerit oblatum, vel si bona fide sollicitasti; videtur enim Ecclesia ratas habere has collationes in favorem concurrentium, ne ipsi deinde perpetuo scrupulis angantur, ut eruitur ex Trident. sess. 7.^a, cap. 3, ubi præcipitur beneficia conferre *dignis, aliter facta collatio omnino irritetur*. Ergo collationes dignis factas, pro assumptis jam ratas habet. Ceterum bene ait Sanchez, loc. cit., num. 3, quod *commu-*

niter oppositores excusantur a peccato, quia nullus se reputat minus dignum, et bona fide existimare valet quod si alius excedit in uno, ipse excedat in alio.

3628. *Queritur* 8.º An examinatores teneantur Episcopo denunciare digniores? Prima sententia negat cum Lugo, disp. 35, num. 66; Pal., loco citato, § 4, num. 9; Croix, lib. 4, numer. 626, et Barbosa, Garcia, etc., apud Salmant., num. 338. Et probant ex cit. cap. 18 Trident., sess. 24, ubi dicitur: «Peracto deinde examine, renuntientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctrina,» etc. *Ex hisque Episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit*. Ergo, ut dicunt, ex verbis Concilii colligitur quod solum ad examinatores pertineat denunciare idoneos, ita ut Episcopus invalide eligeret eum quem ipsi reproarent; sed contra, ad Episcopum unice pertinet judicare quis eorum sit dignior. Hoc confirmat Lugo ex declaratione Sacræ Congregationis Concilii, quam refert, ubi dicitur: «Sacra Congregatio declaravit non pertinere ad examinatores, sed solum ad Episcopum judicare quis ex concurrentibus ad parochialem vacantem sit magis idoneus.» Et in Concil. Trident., capit. 18, sess. 24, tantum habetur ut examinatores, peracto examine, renuntient Episcopo quotcumque ab his idonei judicati fuerint. Hæc sententia est quidem probabilis; sed probabilior mihi est secunda sententia opposita, quam tenent communius Navar., lib. 2, *De restitut.*, cap. 2, numer. 187; Roncag., cap. 5, q. 9, resp. 1, et Salmant., num. 339, cum Azor., Ledes., Med., Villal., Lop., Dian., Tap., etc. Ratio, quia ideo et præcipue Concilium præscripsit concursum et examinatores, ut Episcopus facilius et tutius digniorem agnoscere ac eligere valeret: unde quamvis ex verbis Concilii non inferatur obligatio examinatum denuntiandi digniorem,

infertur tamen ex mente Concilii. Nec obstat declaratio allata Sacræ Congregationis, ut supra, quia ibi nihil aliud decernitur, nisi quod ad Episcopum pertinet judicare de majori dignitate oppositorum, et hoc est certum; sed ibi non excluduntur examinatores teneri ad exponendum Episcopo quem ipsi censeant magis idoneum, ut mens Concilii servetur. Demum hic notandum quod examinatores debent præstare juramentum de fidelitate in eorum officio, ut præcipitur in Tridentino, sess. 24, capit. 18, *De reformat.*; alioquin concursus est nullus, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii, die 2 Decembris 1628.

ARTICULUS III

Quæ intentio et qualitates requirantur ad beneficium accipiendum?

3629. Quænam qualitas requiratur in eo cui beneficium confertur?

An requiratur in eo voluntas clericandi? Quomodo peccet recipiens beneficium simplex cum animo ducendi postea uxorem?

An peccet graviter recipiens beneficium curatum cum animo dubio suscipiendi sacerdotium intra annum?

«Resp. 1.º Ut beneficium aliquod valide et licite obtineatur, requiritur ut sit persona capax et habilis, hoc est, ut sit clericus, non illegitimus (cum quo tamen Episcopus dispensare potest ad ordines minores et beneficium simplex cui ordo major non est annexus), non irregularis, non excommunicatus, non improbus, aut facinerosus, ut habeat scientiam competentem ad munus beneficio annexum, et ætatem legitimam, nisi dispensetur, scilicet, pro beneficio simplici annos 14 (sufficere tamen 14 inchoatum, docet Diana, part. 3.^a, tract. VI, resol. 64, ex Azor. et aliis 5) (cum Gonzal., Pal., Fil., Barb. et Salmant., *De benef.*, cap. unic., nu-